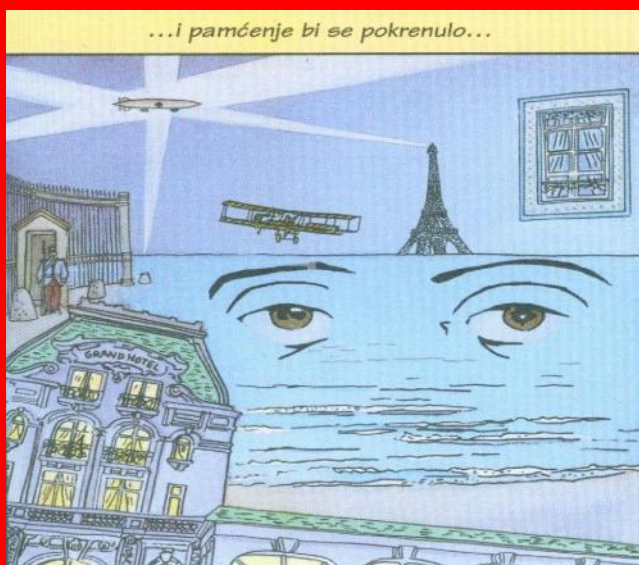

MARCEL PROUST

U potrazi za izgubljenim
vremenom

Combray

Vrijeme kao utjeha

Pomoć

Spas

...provodio bih najveći dio noći sjećajući se našeg
negdašnjeg života, kod moje pratetke u Combrayu,
pa u Balbecu, Parizu, Doncièeresu, Veneciji, i još
kojegdje...

Sjećanja ga vode na putovanja kroz vrijeme

Sjećanje glavnog lika na sebe kao dječaka:

- ***Tjeskoba uoči počinka***
- ***Razbijanje tjeskobe pomoću tadašnjeg kina: laterne magice***

U Combrayu, svakog dana u predvečerje, još mnogo prije trenutka kad ću morati poći na spavanje i dugo ležati budan u krevetu, daleko od majke i bake, moja je spavaća soba postajala ustrajnim i bolnim središtem mojih tjeskobnih razmišljanja.

Moji su se dosjetili, kako bi me razvedrili onih večeri kad im se činilo da sam previše nesretan, da mi poklone laternu magicu...

Gospođa majka je kazala da vam postavim laternu magicu dok čekate na večeru.

Pratetka će doći u vašu sobu.

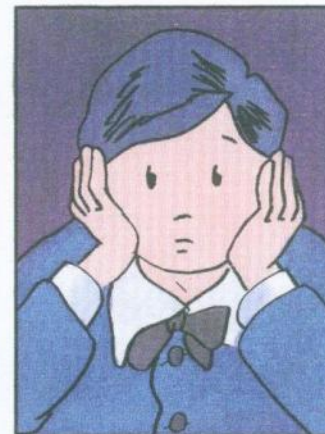

Pripremila sam vam legendu o Genovevi Brabantskoj.

Baš fino, Françoise.

Za večeru imamo pirjanu govedinu s povrćem.

...i tada zlikovac Golo naredi svojim ubojicama da bace sirotu Genovevu u tamnicu...

'...dirnuti tolikom nesrećom, plaćenici hine da su je ubili i puste je da pobjegne u šumu...'

'Mjesecima se sirota Genoveva s djetetom skrivala u dubokoj šumi...'

'...u strahu da će je užasni Golo pronaći i ubiti...'

Dječak je krhkog zdravlja, neodlučan...

Nakon večere iščekuje majčin poljubac; to mu je jedina utjeha u noćima.

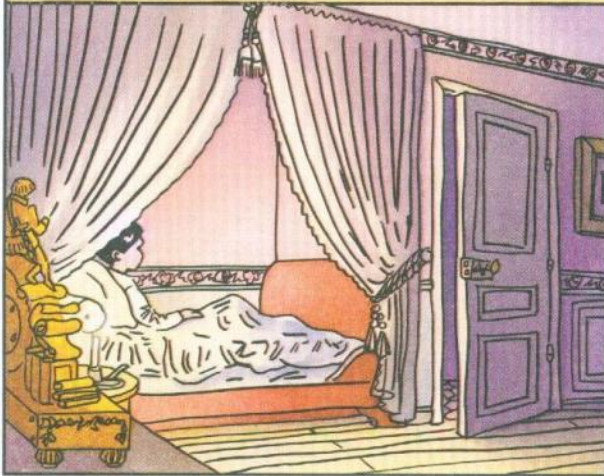
Ne voli goste na večeri jer ga tada majka uopće ne bi došla pozdraviti.

Posjetitelji:

Neki stranac u prolazu

Gospodin Swan, susjed, pripadnik visokog pariškog društva

Jedina mi je utjeha bila kad bih odlazio na spavanje, da će me, kad budem u krevetu, mama doći poljubiti za laku noć.

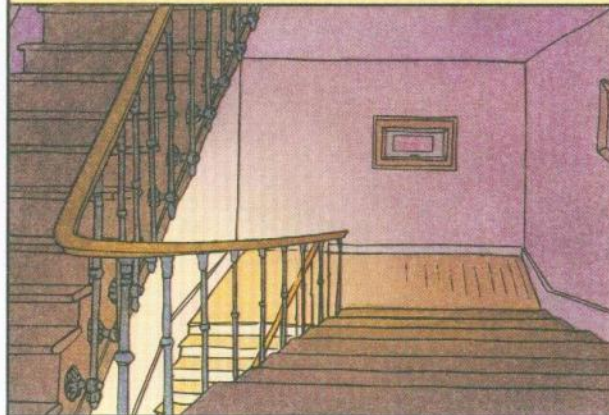
Ali taj je pozdrav bio tako kratak...napokon, priželjkivao sam da se dogodi što kasnije moguće, kako bi vrijeme predaha dok bih čekaio majku potrajalo što dulje.

No te su večeri, iako je Mama tako kratko bivala u mojoj sobi,

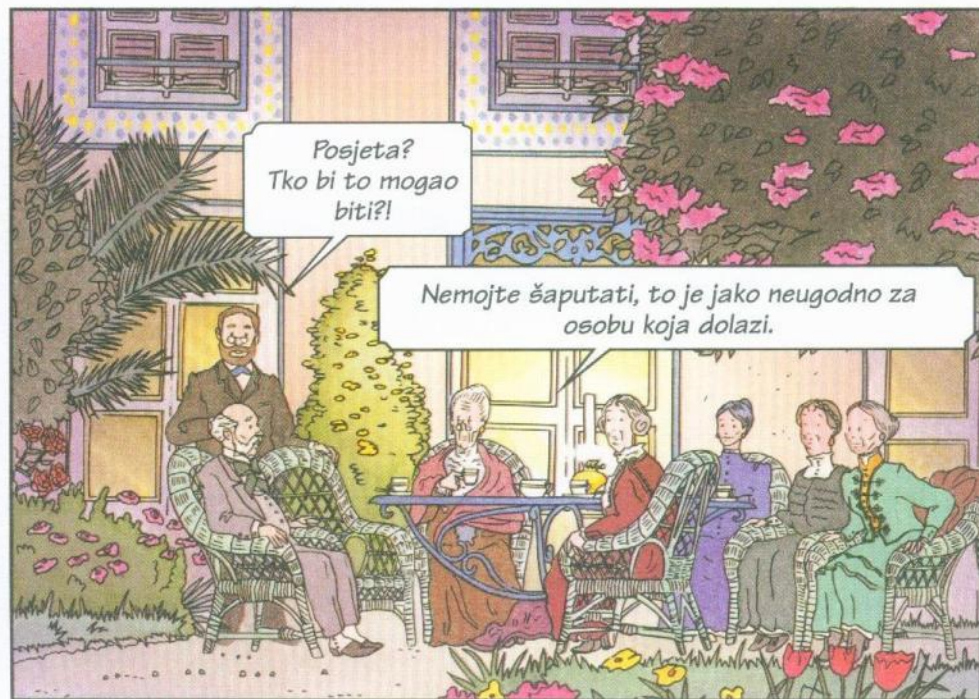
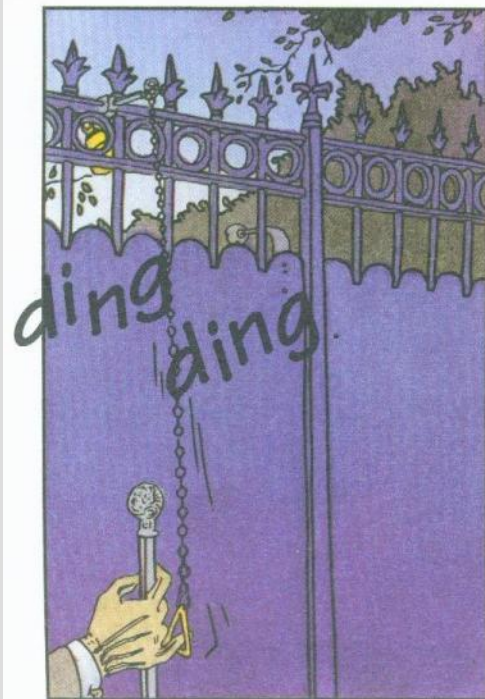

ipak bile srazmjerno ugodne, u usporedbi s onima kad su gosti bili na večeri, i kad me ona radi toga ne bi uopće došla pozdraviti.

Gost je najčešće bio gosp. Swann, koji je, s izuzetkom kakvih stranaca u prolazu, bio gotovo jedina osoba koja nam je dolazila ponekad na večeru, kako smo bili susjedi (to se prorijedilo nakon njegove nedolične ženidbe, jer moji roditelji nisu htjeli primati njegovu ženu); ili, ponekad, poslije večere, iznenada...

Posjeta susjeda Swana

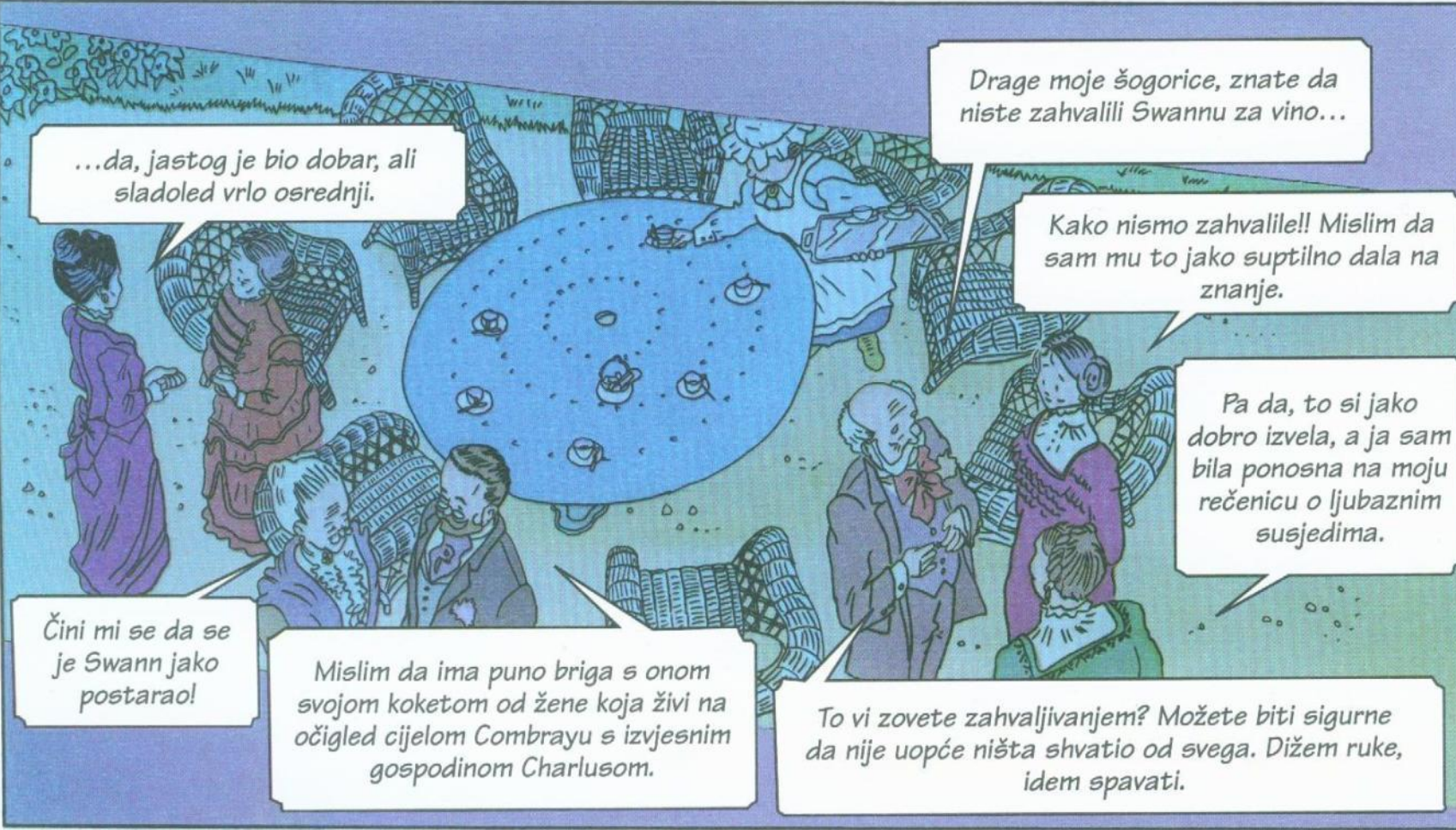
Swan je pripadnik visokoga društva, često bez vlastitih stavova i uglavnom zaokupljen ispraznim stvarima, kao i stalež kojem pripada. Swan posreduje između građanstva i aristokracije.

O njemu junak kritički razmišlja.

Naše je društveno biće plod mišljenja drugih ljudi. Tjelesni lik bića koje vidimo, popunjavamo svim spoznajama što ih imamo o njemu...

Iščekivanje majke

...da, jastog je bio dobar, ali
sladoled vrlo osrednji.

Drage moje šogorice, znate da
niste zahvalili Swannu za vino...

Kako nismo zahvalile!! Mislim da
sam mu to jako suptilno dala na
znanje.

Pa da, to si jako
dobro izvela, a ja sam
bila ponosna na moju
rečenicu o ljubaznim
susjedima.

Čini mi se da se
je Swann jako
postarao!

Mislim da ima puno briga s onom
svojom koketom od žene koja živi na
očigled cijelom Combrayu s izvjesnim
gospodinom Charlusom.

To vi zovete zahvaljivanjem? Možete biti sigurne
da nije uopće ništa shvatio od svega. Dižem ruke,
idem spavati.

Dječak iščekuje majku nakon večere jer ga nije došla poljubiti pa on nije mogao usnuti.

Otac je ljut zbog njihovog rituala.

Mama je te noći ostala u mojoj sobi. Trebao sam biti sretan; no nisam bio.

Činilo mi se, iako sam pobijedio, da je to bilo protiv njezine volje, i da će ta večer ostati zapamćena kao tužni datum kojim započinje novo razdoblje.

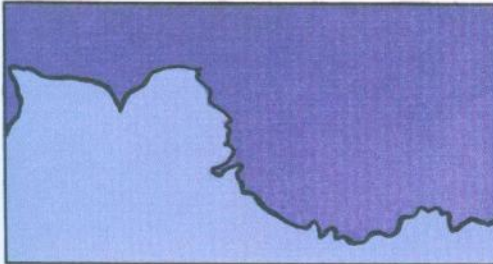
To je jedino što je glavni lik ponio u sjećanju na svoje djetinjstvo u Combrayu.

Teza: prošlosti se nikada ne možemo prisjetiti naporom volje. Tek slučaj, nenadani okus, miris, može nas vratiti kroz vrijeme.

I zbog toga sam, tijekom dugih godina, kad god bih se budan noću prisjećao Combraya, uvijek u duhu viđao samo tu jednu svijetlu pluhu pamćenja kako se ocrtava usred nepronične tmine.

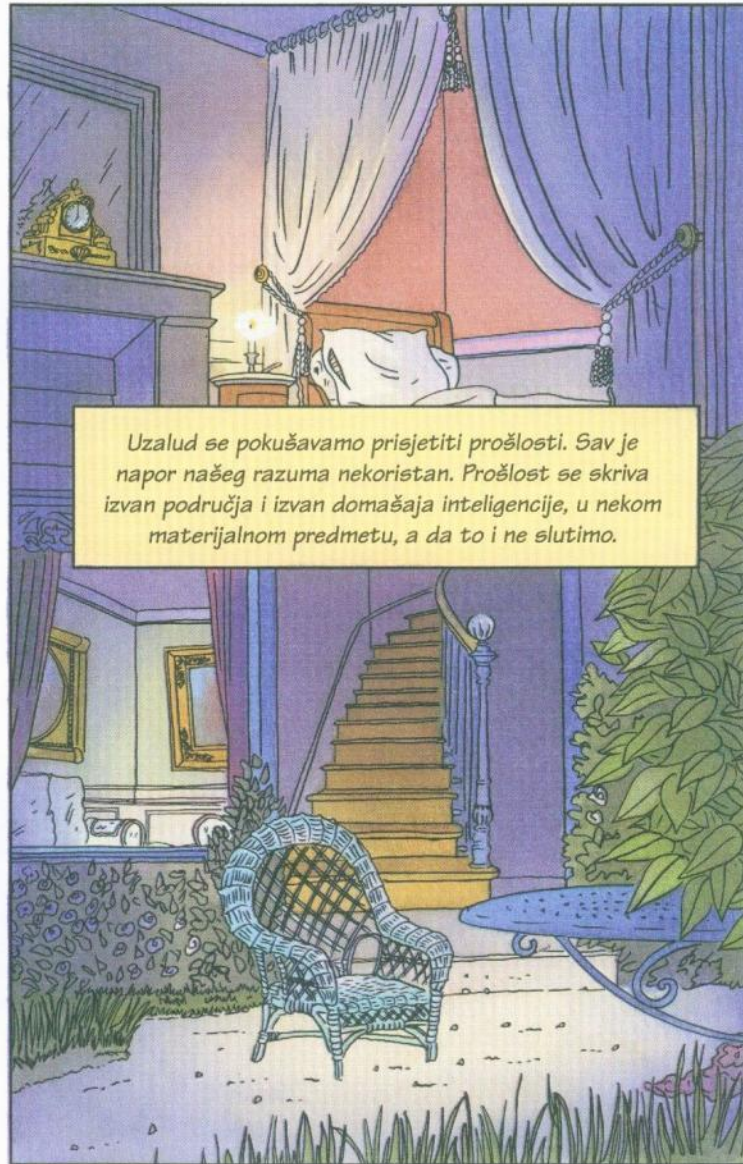

Kao da se cijeli Combray sastojao samo od ona dva kata povezana uskim stubištem, i kao da je uvijek bilo sedam sati uvečer.

Nikada nisam poželio zamišljati nešto drugo u Combrayu, ni neko drugo doba dana. Sve je to zapravo bilo za mene mrtvo.

Mrtvo zauvijek? Vjerojatno.

Uzalud se pokušavamo prisjetiti prošlosti. Sav je napor našeg razuma nekoristan. Prošlost se skriva izvan područja i izvan domašaja inteligencije, u nekom materijalnom predmetu, a da to i ne slutimo.

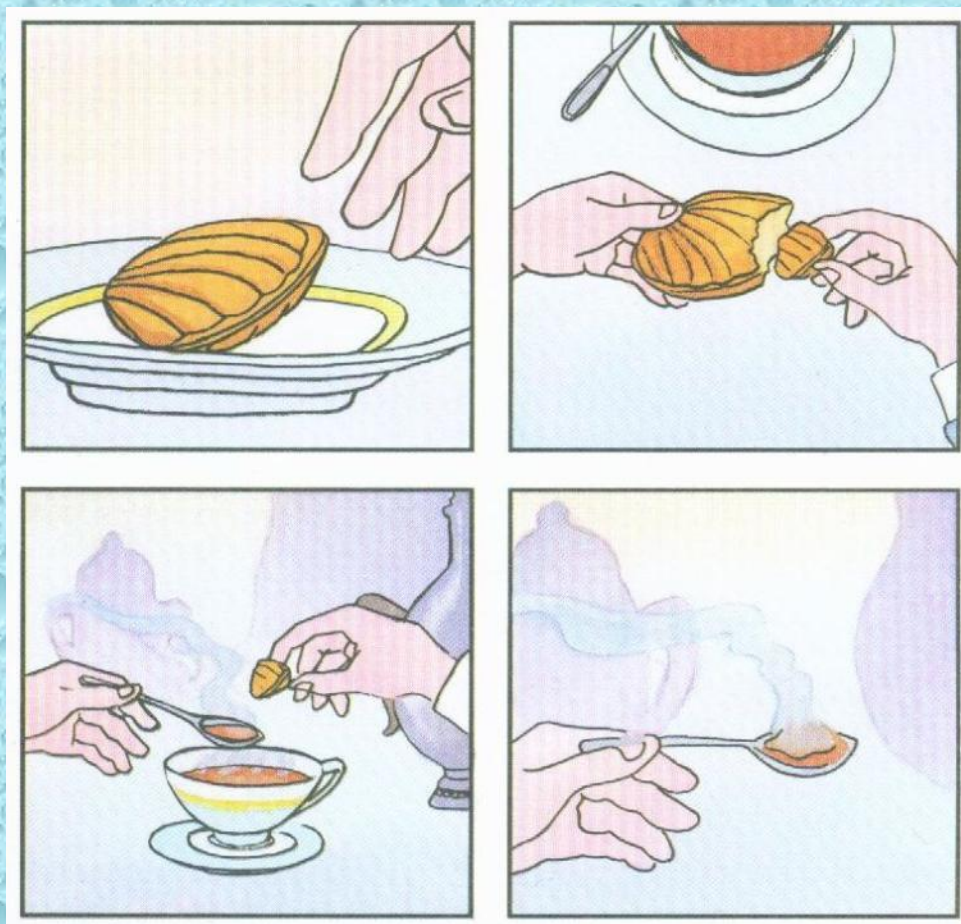
Samo ovisi o slučaju hoćemo li taj predmet sresti prije nego što umremo, ili ne.

...i tada!

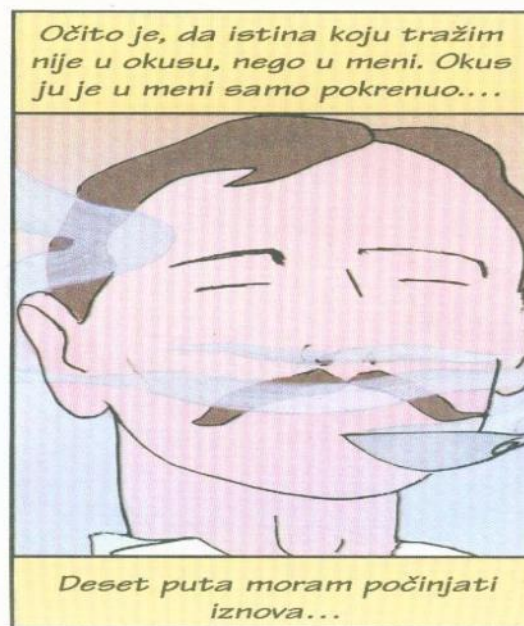

Kao odraslom muškarcu, prilikom posjete majci, serviran mu je keks madlen ...

U Combrayu mu je teta Leonie nedjeljom servirala taj keks uz lipov čaj ...

Okus i miris keksa namočenog u čaj probudio u njemu uspomene duboko ukopane u nesvjesno.

Vrijeme je zaustavljeno;
ono što je potpuno
potisnuto odjednom izlazi
kao kristalna slika njegova
boravka u Combrayu

*Na dnu duše zacijelo treperi slika,
vizualno sjećanje, koje je povezano s
okusom i pokušava ga slijediti i
doprijeti do mene.*

*Hoće li sjećanje doprijeti do
površine moje svijesti, oživjeti taj
davi trenutak...?*

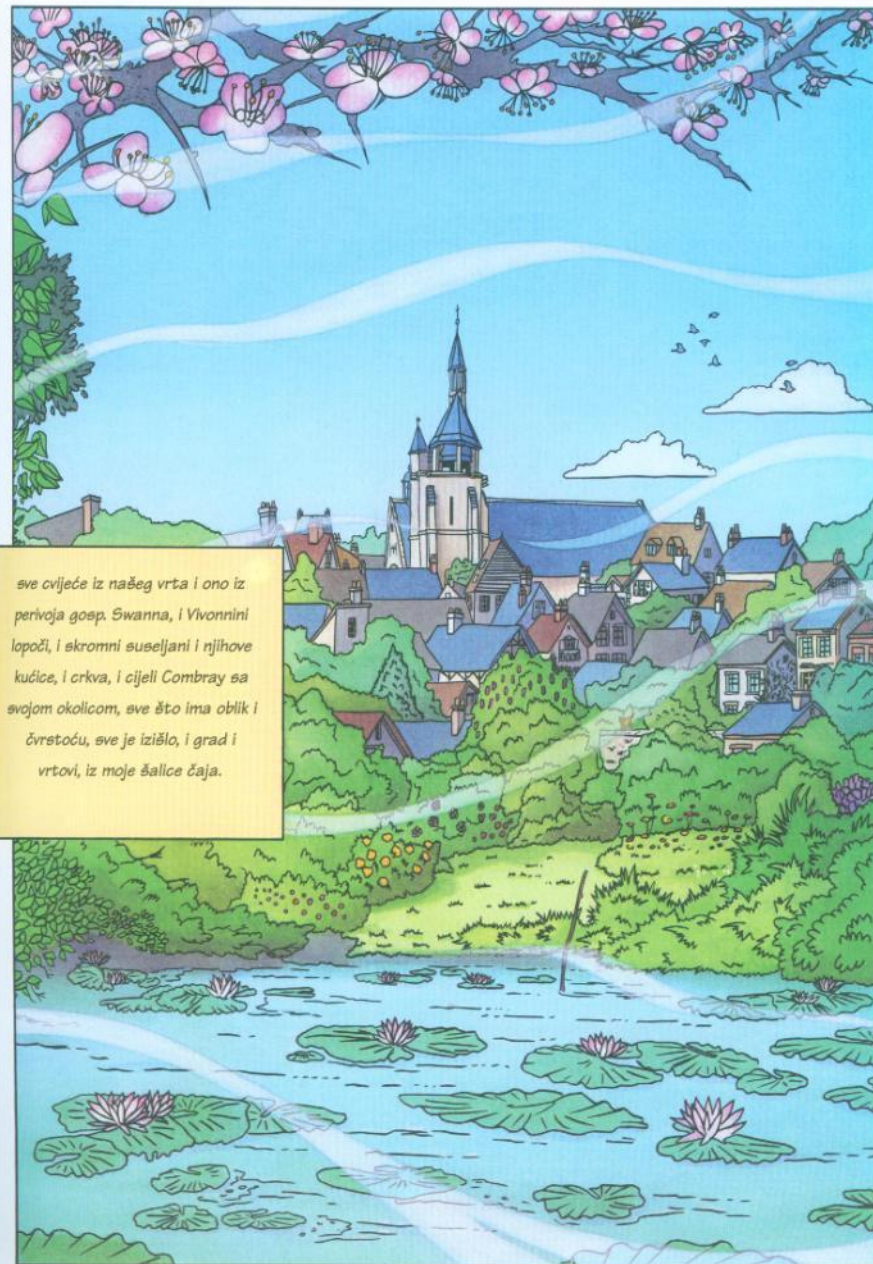
I odjednom mi se pojavi sjećanje...

Nekim fiziološkim hirom, kolačić *madelain* posjeduje moć da ga prebaci natrag kroz vrijeme, u doba Combraya, i uključi ga u tok bogatih i intimnih sjećanja iz prošlosti. Prisjeća se stare sive kuće u kojoj je stanovala teta Leonie, grada i okolice Combraya, ulica kojima je trčkarao, župne crkve, seoskih putova, cvijeća u vrtu tete Leonie i lopoča što plove po rijeci Vivonni...

I tako spoznaje vrijednosti tih sjećanja koja ga nadahnjuju da na kraju napiše roman.

Vraćen je u prošlost i
uspomene nezadrživo
naviru.

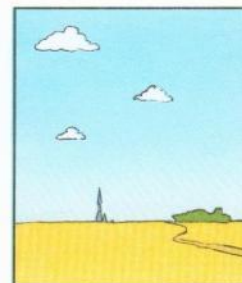

eve cvijeće iz našeg vrta i ono iz
perivoja gosp. Swanna, i Vivonnini
lopoči, i skromni suseljeni i njihove
kućice, i crkva, i cijeli Combray sa
svojom okolicom, sve što ima oblik i
čvrstoću, sve je izašlo, i grad i
vrtovi, iz moje šalice čaja.

*Zvonik crkve Sv. Hilarije okrunio je sve ljudske radnje, sve sate u danu, svaki pogled na grad,
davao im svima osobnost i posvećenje.*

Nad Combrayem dominira zvonik crkve Sv. Hilarije.

Naš jelovnik odražavao je ritam godišnjih doba i životnih epizoda, jer je, na trajnoj bazi jaja, kotleta i krumpira, marmelade i slatkiša koje nam nije više čak ni najavljivala, Françoise dodavala, prema urodu polja i voćnjaka, plodove mora, povoljnu kupovinu, poklone susjeda i svoj vlastiti genij:

...prodavačica je tvrdila da je posve svjež!

...tako mi se dopala na tržnici u Roussainvilleu...

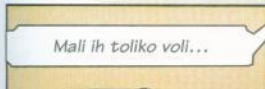
Nikad vam još nisam pirjala divlje artičoke!

Za promjenu, malo špinata...

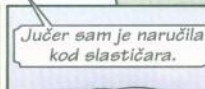
Ah, evo i ribizla, već za dva tjedna ih neće bit!

Mali ih toliko voli...

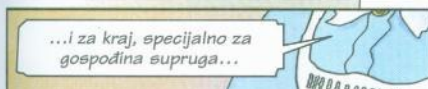
Što kažete, trešnja dvije godine nije rodila!

Jučer sam je naručila kod elastičara.

Na nama je red da ga počastimo.

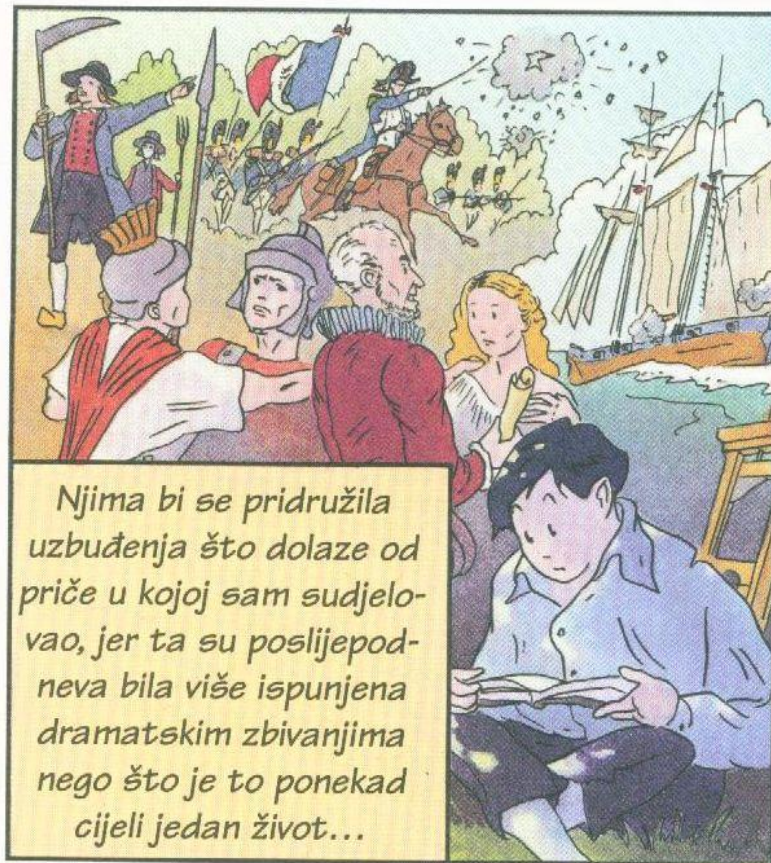
KREMA
OD
ČO-KO-LA-DE!

To se jede i kad čovjek misli da više ne može.

Hajde, ne moraš ovdje beskonačno sjediti, pođi u svoju sobu ako ti je vani vruće, ali prvo uhvati malo zraka da ne čitaš odmah poslije jela.

Kao dječak, vjerovao je u bogatstvo i ljepotu knjige; tako uranja u nove svjetove proživljavajući jedan novi život, ravnopravan stvarnom.

Čitanje mu otvara novu dimenziju vremena: ono može stati; ono što se događa dok on čita za njega se zapravo ne događa.

Razgovor sa gospodinom Swanom: spoznaja o
dvoličnosti visokog društva.

Zamjera mu otpor prema izražavanju svog
mišljenja ...

Za koji je drugi život
čuvao mogućnost da
ozbiljno kaže što
misli, da oblikuje
sudove koje neće
stavljati u navodnike,
gdje se neće baviti
stvarima o kojima će
istodobno tvrditi da
su smiješne i
isprazne?

Miris gloga, šum koraka na šljunku,
mjehurići vode na lopoču ... sjećanja koja
nosi kroz godine pa i kad fizička stvarnost
propadne, sjećanja na nju ostaju živa.

- Proust-terapeut:

Izvor našeg nezadovoljstva može više biti posljedica činjenice da nismo pogledali svoj život kako treba, nego posljedica nekog urođenog nedostatka u nama.

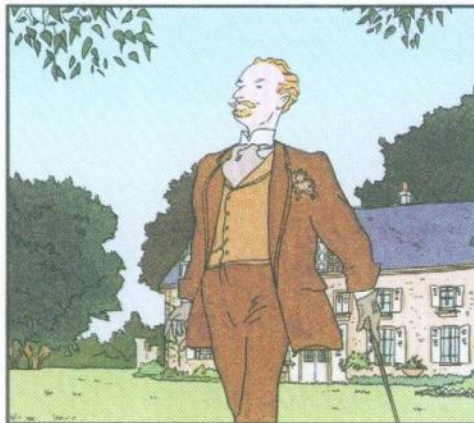
Kada nešto po drugi put pogledamo, iz druge perspektive, spoznajemo da je ljepše i vrednije no što smo mi, skloni površnosti u zapažanju, ponijeli u sjećanju.

Prousta je na taj zaključak nagnao debeo, ovalni kolačić *madelain*, njegov lijek za zaborav.

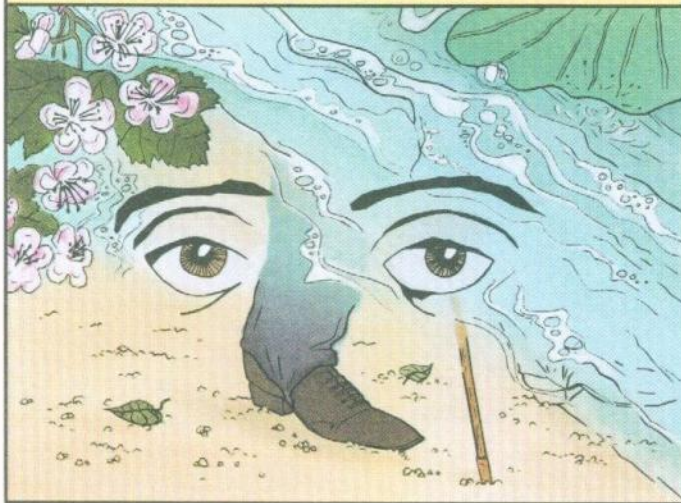
Prije *madelaine*, pripovjedač se sjeća nečega iz djetinjstva, ali to je sjećanje bilo bezlično dok je god bilo voljno.

Nehotično sjećanje izazvalo je ne samo potpunije, sadržajnije uspomene, već i **procjenu.**

Tako su put prema Méségliseu i put prema Guermentesu ostali za mene povezani s nizom malih dogodovština što pripadaju onom od naših usporednih života koji je najispunjeniji događajima, najbogatiji epizodama, to jest našem intelektualnom životu.

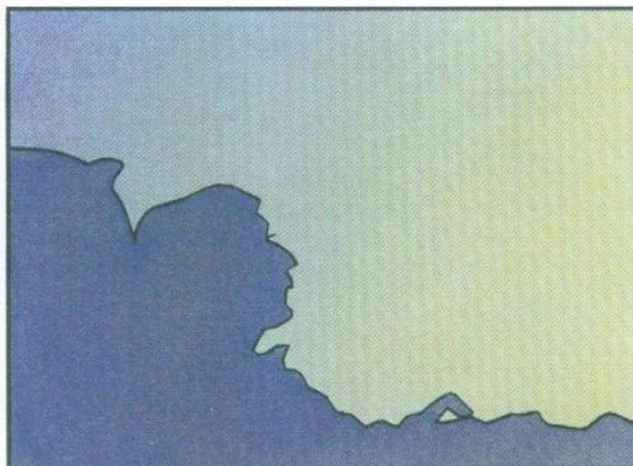
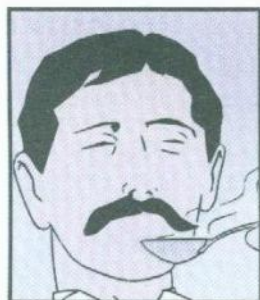
Taj miris gloga koji švrlja duž živica, šum koraka bez odjeka na šljunku drvoreda, mjehurić što ga tvori riječna voda na peteljki lopoča i koji se rasprši u trenu...

...moj ih je zanos ponio sa sobom i nosio kroz tolike uzastopne godine, dok su se svuda naokolo zasuli putovi i umrli oni koji su njima koračali, kao i sjećanje na njih.

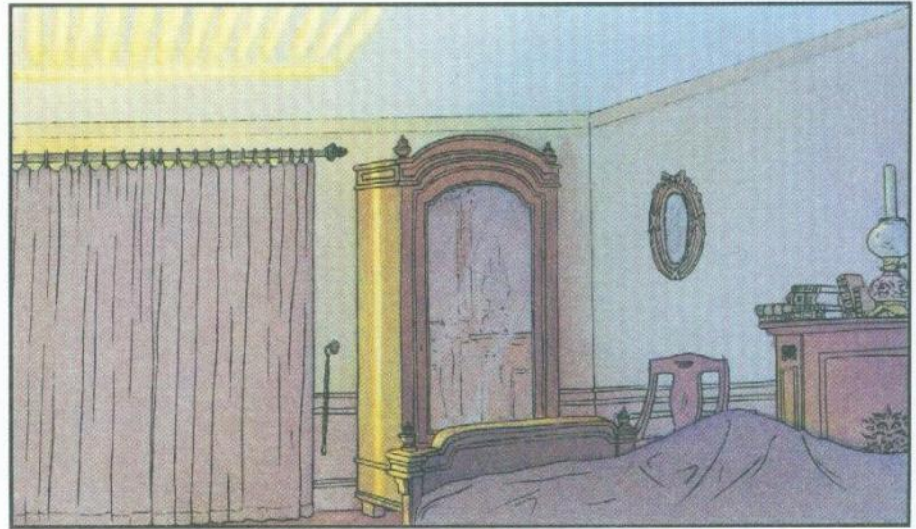
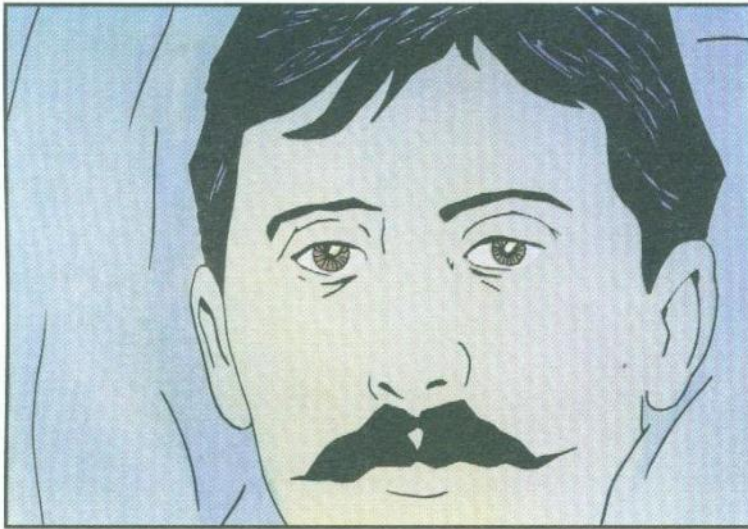
*Tako bih često ostajao budan do jutra razmišljajući o combrayskim vremenima,
o mojim tužnim noćima bez sna, na sve one dane čija mi se slika nedavno vratila zahvaljujući okusu
– što su u Combrayu zvali 'parfemom' jedne šalice čaja...*

*...Dakako, kad bi konačno naišlo jutro,
kratka se neizvjesnost trenutka buđenja
već odavno bila raspršila.*

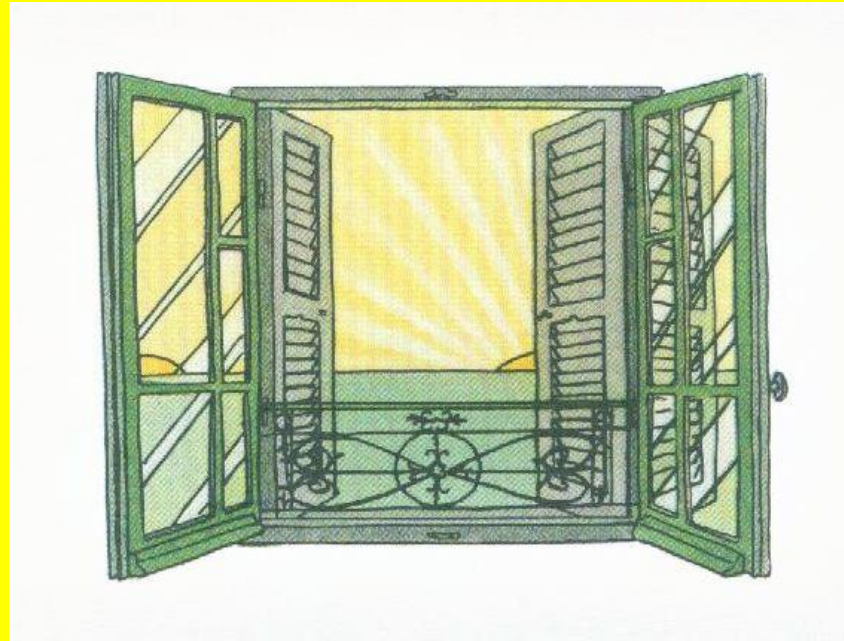

*Znao sam pouzdano u kojoj se sobi nalazim, jer
sam je uspio rekonstruirati oko sebe u mraku...*

...Nastamba koju sam tako ponovno izgradio u tami pošla je zatim tragom drugih nastambi koje sam bio naslutio u vrtlogu buđenja, potjerana blijedim znakom što ga je ispod zavjesa na prozoru nacrtao uzdignuti prst svitanja.

U svijesti glavnog lika stalno se prožimaju prošlost i sadašnjost.

Vrijeme u kojem živimo je izgubljeno. Izgubljeno je zato što je prošlo. Sjećanjem, dajemo mu smisao.

“Jedan sat na istom mjestu nije samo jedan (fizikalno mjerljiv) sat, on je posuda napunjena mirisima, zvukovima , nagnućima i elementima podneblja.”

“Combray”